

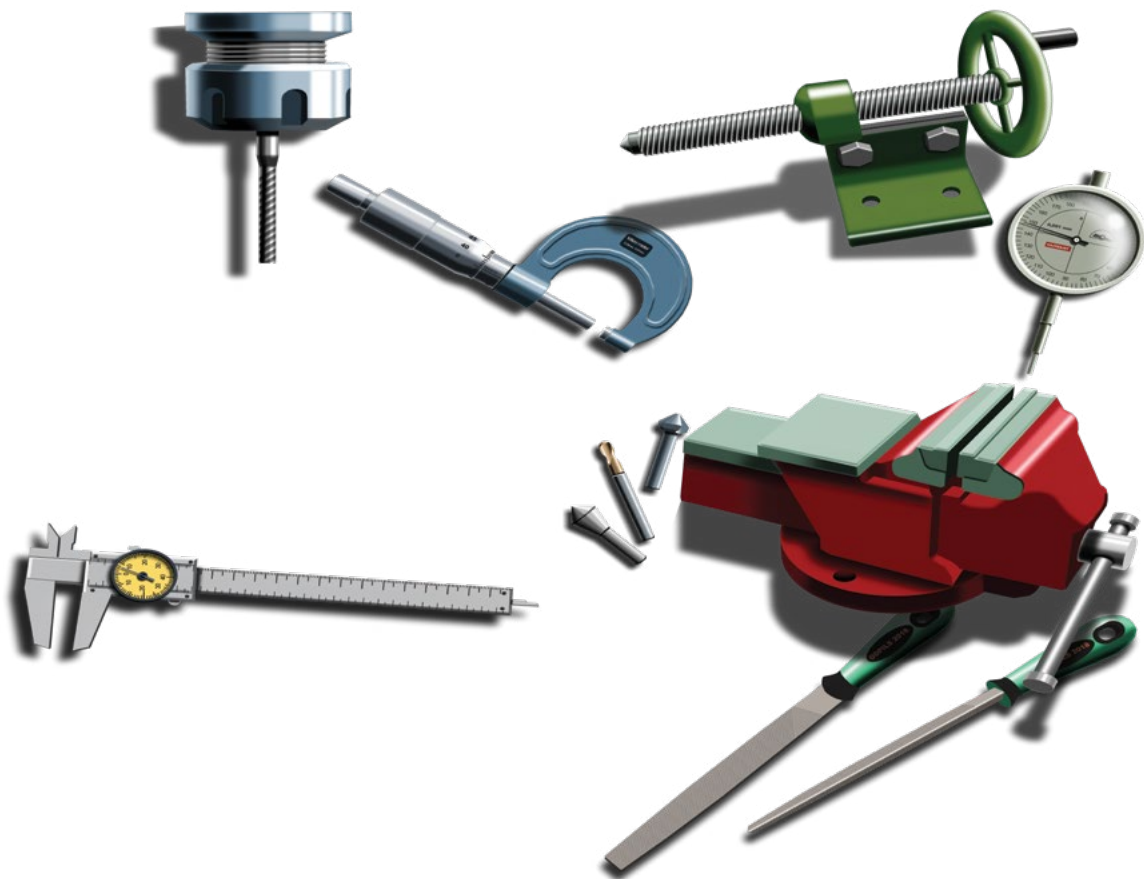
**PRENOVA POKLICNEGA
IZOBRAŽEVANJA**
V LETIH 2016-2021

VMESNI PREIZKUS

v vajeništvu

Tematski povzetek evalvacijskih poročil
o poskusnem izvajanju vajeništva

Junij, 2021

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

CPI
CENTER RS ZA
POKLICNO
IZOBRAŽEVANJE

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

IZHODIŠČE: Vmesni preizkus v vajeništvu

Drugo vmesno evalvacijsko poročilo o poskusnem izvajanju vajeništva

V Sloveniji se je od leta 2017 možno za poklic usposabljanje na dva načina – v šolski ali v vajeniški obliki. Vajeništvo je pri nas del sistema triletnega srednjega poklicnega izobraževanja kot oblika izobraževanja. Dijak vajenec je 50 % trajanja izobraževanja v šoli, drugih 50 % pa na praktičnem usposabljanju pri delodajalcu.

Pri izvajanju vajeništva sodelujejo šole, podjetja in zbornice, pri čemer zlasti podjetja in zbornice prevzemajo vse pomembnejšo vlogo.

Vajeništvo se je začelo poskusno izvajati v šolskem letu 2017/2018 (5 šol in 3 programi). Vsako leto se število vajeniških šol oz. programov poveča. V šolskem

letu 2021/2022 bo vključenih 14 izobraževalnih programov srednjega poklicnega izobraževanja v 17 srednjih šolah oz. šolskih centrih.

Projekt uvajanja in spremljanja vajeništva vodi Center RS za poklicno izobraževanje (CPI). Na podlagi evalvacij smo pripravili tematske povzetke: (1) Zadovoljstvo z vajeništvom, (2) Motivacija za vajeništvo, (3) Vmesni preizkus v vajeništvu; (4) Vajenci o vajeništvu.

Ta zloženka prinaša povzetek temeljnih ugotovitev evalvacije vmesnih preizkusov v vajeništvu, ki so bili prvič izvedeni v šolskem letu 2018/2019.

Evalvacijska poročila o izvajanju vajeniške oblike izobraževanja so na voljo na spletni strani CPI: <https://cpi.si/poklicno-izobrazevanje/vajenistvo/>.

Kaj je vmesni preizkus?

Zakon o vajeništvu (2017) v 33. členu vmesne preizkuse opredeljuje kot način preverjanja uspešnosti doseganja usposobljenosti in znanja vajenca glede na načrt izvajanja vajeništva. Organizira ga pristojna zbornica praviloma ob zaključku drugega letnika. Vsebinsko, način in postopek vmesnega preizkusa predlaga zbornica, določi pa Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje. Ob izvedbi vmesnega preizkusa se preverja tudi način izvajanja vajeništva pri delodajalcu in se po potrebi delodajalcu svetuje.

Vmesne preizkuse smo poznali že pred uvedbo vajeništva, a jih je v praksi razmeroma malo. Vmesni preizkus je izveden, kadar ima dijak z delodajalcem sklenjeno individualno učno pogodbo za opravljanje praktičnega usposabljanja z delom (in ne kolektivne).

Mentorji in vajenci so
vzeli vmesni preizkus
za pripravo na praktični
del zaključnega izpita.

Izjava ravnateljice

Na kaj se nanaša preverjanje na vmesnem preizkusu?

Usposobljenost in znanja vajenca se na vmesnem preizkusu preverjajo na podlagi:

- ◇ načrta izvajanja vajeništva posameznega vajenca,
- ◇ vajeniškega dnevnika 1. in 2. letnika ter
- ◇ pisnih povratnih informacij o doseženih operativnih učnih ciljih, ki jih je mentor v podjetju dal vajencu v času pred vmesnim preizkusom.

Strokovna presoja delodajalca se nanaša na:

- ◇ izpolnjevanje materialnih pogojev (prostor in oprema),
- ◇ izpolnjevanje kadrovskih pogojev (pedagoško-andragoška usposobljenost mentorja, kompetence mentorja, strokovna in pedagoško-andragoška usposobljenost drugih izobraževalcev v podjetju) in
- ◇ primernosti delovnega okolja za učenje.

Kako poteka vmesni preizkus?

Vmesni preizkus vodi nadzornik, ki ga določi pristojna zbornica, in poteka v delovnih prostorih delodajalca, kjer se vajenec tudi sicer usposablja. Nadzornik na podlagi pregleda dokumentacije in pogovora z mentorjem vajencu določi delovno opravilo (izdelek ali storitev). Delovno opravilo mora biti v skladu z operativnimi učnimi cilji, vključenimi v načrt izvajanja vajeništva. Vmesni preizkus traja največ 90 minut, od tega je 60 minut vajencu na voljo za izvedbo delovnih opravil in strokovni pogovor z nadzornikom.

Nadzornik v zapisniku o vmesnem preizkusu poda mnenje o ustreznosti načina izvajanja vajeništva pri delodajalcu in o usposobljenosti vajenca. Nadzornik torej ne da ocene vajenčevega znanja, ki bi bila vpisana v redovalnico, je pa za vajenca izveden vmesni preizkus pogoj za dokončanje izobraževalnega programa. Nadzornik mnenje poda v zapisniku, ki ga prejmejo delodajalec, vajenec in pristojna zbornica.

Kako so potekale priprave na vmesne preizkuse v poskusni izvedbi vajeništva?

Večina mentorjev prve generacije vajencev je v sklopu priprav določila delovna opravila za vmesni preizkus. V več primerih je mentor k sodelovanju povabil tudi vajenca, saj sta se ob tem pogovorila o vajenčevih dosežkih, močnih in šibkih točkah ipd. Izmed teh delovnih opravil je nato nadzornik izbral tisto, ki ga je vajenec opravljal na vmesnem preizkusu. Tak pristop v okviru priprav na vmesni preizkus so pozitivno ocenile tako zbornice kot nadzorniki.

KAKO SO POTEKALE PRIPRAVE NA VMESNI PREIZKUS?

Mentor je v pogovoru z vajencem določil delovna opravila za vmesni preizkus.

Niso se pripravljali.

Predstavili so potek vmesnega preizkusa.

Program
Programske in
hotelske storitve

Program
Mizar

Program
Oblikovalec
kovin - orodjar

1 Usposabljanje za nadzornike vmesnih preizkusov je bilo ustrezno

Usposabljanje za nadzornike vmesnih preizkusov je pripravila in financirala Gospodarska zbornica Slovenije (GZS). Obe zbornici (poleg GZS tudi Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije ali OZS) sta zanje izvajali individualna svetovanja. Zbornici poudarjata, da so s tem pridobili dragocene izkušnje za nadaljnje delo, da pa bi za izvajanje teh nalog potrebovali boljše finančno podporo.

Nadzorniki so usposabljanje ocenili kot ustrezno. Pozitivno ocenjujejo dobro predstavitev namena in načina vrednotenja vmesnih preizkusov ter kakovost dokumentacije za vmesni preizkus.

2 Z izvedbo vmesnih preizkusov so bili zadovoljne zbornice, mentorji in nadzorniki vmesnih preizkusov

Posebej so pohvalili kakovostno sodelovanje in informiranje med vsemi udeleženi ter ocenili kot primerno prakso sodelovanje mentorja z nadzornikom pri izboru delovnega opravila. Ključen izziv, ki so ga prepoznali, je zagotavljanje ustrezne in primerljive ravni kakovosti vmesnih preizkusov glede na različna podjetja in stroke. Predlagajo tudi, da se poenotijo in dvignejo kriteriji za delovna opravila ter v tem smislu prilagodi dokumentacija, spodbudi kakovostna uporaba načrta izvajanja vajeništva in posodobijo vajeniški dnevnik.

3 Nadzorniki so usposobljenost vseh vajencev ovrednotili kot ustrezno

Mnenje o usposobljenosti in znanju vajenca nadzornik poda tudi tako, da pri posamezni kompetenci določi raven usposobljenosti opisno, in sicer kot neustrezno, delno ustrezno, ustrezno ali odlično. V evalvaciji smo tem opisom določili številčne vrednosti od 1 do 4, da smo lahko pogledali povprečne vrednosti (M) pri posameznih kompetencah.

Povprečne vrednosti za posamezne izobraževalne programe in skupno so pokazale, da:

- ◇ so bili vajenci v izobraževalnem programu Oblikovalec kovin - orodjar in Mizar pri vseh kompetencah vrednoteni višje od skupnega povprečja,
- ◇ najbližje skupnemu povprečju so bili vajenci vseh izobraževalnih programov pri kompetenci »pravilno in natančno vodenje vajeniškega dnevnika«.

V obliki opomb so nadzorniki zapisovali večinoma pohvale, pa tudi opozorila, med katerimi se jih je največ nanašalo na pomen urejenosti dnevnika oz. njegovega doslednega vodenja.

POZITIVNI VIDIKI USPOSABLJANJA OZ. INDIVIDUALNIH PRIPRAV NADZORNIKOV ZA IZVEDBO VMESNEGA PREIZKUSA

Nadzorniki so bili zadovoljni ...

... s predstavitvijo načina ocenjevanja oz. nadziranja znanja vajencev ter možnostjo izmenjave mnenj;

... z navodili za pristop k izvedbi vmesnega preizkusa in pripravljeno dokumentacijo;

... z organizacijo vmesnih preizkusov in komunikacijo z mentorji.

POVPREČNE VREDNOSTI DOSEGANJA KOMPETENC VAJENCEV PO IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMIH IN SKUPAJ
(1 = NEUSTREZNO, 2 = DELNO USTREZNO, 3 = USTREZNO ALI 4 = ODLIČNO)

Strokovnost izbora in uporabe materialov (živil), strojev, naprav in pripomočkov	3,00	3,73	3,27	3,30
Strokovnost postopkov izvedbe	2,92	3,64	3,45	3,38
Kakovost (uporabnost) izvedbe delovnih opravil	3,00	3,64	3,55	3,45
Upoštevanje higienskih, varstvenih, ekoloških in drugih predpisov	3,17	3,73	3,56	3,51
Upoštevanje ekonomične rabe materiala, energije in časa	3,17	3,55	3,42	3,39
Estetski izgled (dokumentacije, izdelka)	3,17	3,80	3,50	3,48
Komuniciranje s sodelavci in uporaba strokovnega izrazoslovja	3,08	3,64	3,66	3,52
Organiziranost in sistematičnost pri delu	3,17	3,64	3,53	3,47
Pravilno in natančno vodenje vajeniškega dnevnika	3,33	3,45	3,34	3,36
Strokovnost predstavitve opravljenih delovnih opravil in predlogov za izboljšave	2,92	3,72	3,48	3,41

Govorniške
in hotelske
storitve

Mizar

Oblikovalec
kovin - orodjar

Skupaj

Ali ste vedeli, da je vajeništvo najstarejša oblika učenja za opravljanje poklica?

Vajeništvo se je v Evropi razvilo v poznem srednjem veku (1300–1500). Ceh (združenje obrtnikov) je določil stroga pravila, kdo lahko opravlja poklic, kaj mora znati, da postane mojster, kakšen mora biti pomočniški izpit in tudi kako se mora vajenec vesti.

Vajenec je delal in živel pri mojstru dve do štiri leta, včasih tudi dlje, odvisno od poklica. Vajenčeva družina je mojstru plačevala za hrano in sobo vajenca. Ko je vajenec opravil pomočniški izpit, je bil

prost obveznosti do mojstra, pri katerem se je učil. Pomočniki so pogosto odšli po svetu, da bi se naučili spretnosti tudi pri drugih mojstrih. Ko si je pridobil dovolj izkušenj, je pomočnik pri cehu zaprosil za sprejem med mojstre.

Potrebe po poklicnih znanjih so se z industrijsko revolucijo od 18. stoletja dalje izjemno povečale in botrovale nastanku poklicnih šol.

(Vir: Wollschlager, N. in Guggenheim, E. F. (2004). From divergence to convergence. A history of vocational education and training in Europe. V: European Journal »Vocational Training«, št. 32, maj–avgust, 2004/II, str. 7)

Register učnih mest

Bodoči vajenci pred vpisom poiščejo učno mesto v podjetju in s podjetjem sklenejo pogodbo o vajeništvu. Vajeništvo izvajajo le podjetja, ki so za to ustrezno verificirana. Podjetja, ki so že verificirana, so objavljena:

- ◇ v registru učnih mest: <http://crum.cpi.si/> ali
- ◇ v registrih obeh zbornic:
  - ◆ OZS: <https://www.ozs.si/javna-pooblastila/registri/register-ucnih-mest>
  - ◆ GZS: <http://vajenistvoiskalnik.gzs.si/iskalniknajav.aspx>.

V šolskem letu 2021/22 se bo vajeništvo izvajalo v naslednjih programih in krajih:

- ◇ Kamnosek in Papirničar (Ljubljana)
- ◇ Steklar (Rogaška Slatina)
- ◇ Električar (Kranj, Velenje)
- ◇ Gastronomske in hotelske storitve (Izola, Radenci)
- ◇ Klepar - krovec (Ljubljana, Ptuj)
- ◇ Slikopleskar - črkoslikar (Kranj, Maribor)
- ◇ Zidar (Ljubljana, Kranj, Novo mesto)
- ◇ Avtoserviser in Avtokaroserist (Ljubljana, Novo mesto, Ptuj, Škofja Loka)
- ◇ Mehatronik operater (Koper, Ljubljana, Novo mesto, Murska Sobota, Velenje)
- ◇ Mizar (Nova Gorica, Novo mesto, Slovenj Gradec, Škofja Loka)
- ◇ Strojni mehanik (Krško, Novo mesto, Škofja Loka, Velenje)
- ◇ Oblikovalec kovin - orodjar (Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Novo mesto, Nova Gorica, Škofja Loka, Velenje)

